

Směrnice vedoucí katedry primární a preprimární pedagogiky č. 1/2021

Část I. Obecná ustanovení

Čl. 1

(1) Tuto směrnici vydává vedoucí katedry primární a preprimární pedagogiky (dále též jen „vedoucí katedry“) na základě čl. 22 opatření děkana č. 7/2017 o studiu v bakalářských a magisterských studijních programech (dále jen „opatření děkana“).

(2) Tato směrnice konkretizuje pravidla obsažená v opatření děkana týkající se státní závěrečné zkoušky (dále jen „SZZ“) pro obor **Učitelství pro 1. stupeň ZŠ**.

Část II. Oborová část SZZ

Čl. 2 Zkouška z předmětu SZZ

(1) SZZ oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ zahrnuje několik samostatně hodnocených zkoušek z jednotlivých předmětů SZZ (dále jen "zkouška z předmětu SZZ"). Zkouška z předmětu SZZ se může členit na dílčí součásti, ty jsou však hodnoceny souhrnně jednou známkou za celou zkoušku z předmětu SZZ.

(2) Katedra primární a preprimární pedagogiky garantuje u studijního oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ tyto zkoušky z předmětu SZZ:

KPEP/QZP1 Pedagogika a psychologie.

Čl. 3

Zkouška z předmětu SZZ KPEP/QZP1 Pedagogika a psychologie

(1) Do zkoušky ústí tyto povinné předměty

KPE/OSPP (KPE/OSPK) ^{i ii}	Osobnostní a sociální průprava
KPE/PUP1 (KPE/PUK1)	Pedagogika pro učitele 1. stupně ZŠ I
KPE/PSUP1(KPE/PSUK1)	Psychologie pro učitele 1. stupně ZŠ I
KPE/PUP2 (KPE/PUK2)	Pedagogika pro učitele 1. stupně ZŠ II
KPE/TPXP1(KPE/TPXK1)	Týdenní pedagog.-psychologická praxe I
KPE/PSUP2 (KPE/PSUK2)	Psychologie pro učitele 1. stupně ZŠ II
KPE/TPXP2 (KPE/TPXK2)	Týdenní pedagog.-psychologická praxe II
KPE/PGPSP (KPE/PGPSK)	Pedagogická psychologie
KPE/PXIP (KPE/PXIK)	Pedagogická praxe v 1. třídě
KPE/PXNP (KPE/PXNK)	Pedagogická praxe náslechová
KPE/PXVP (KPE/PXVK)	Pedagogická praxe - výstupy
KPE/ZMP (KPE/ZMK)	Základy metodologie pro pedagogy
KPE/SPGP (KPE/SPGK)	Speciální pedagogika
KPE/PIUP1 (KPE/PIUK1)	Profesní identita učitele 1. st. ZŠ I
KPE/UPRP (KPE/UPRK)	Učitelské praktikum
KPE/DIGP (KPE/DIGK)	Pedagogická diagnostika
KPE/DRAP (KPE/DRAK)	Tvořivá dramatika
KPE/PIUP2 (KPE/PIUK2)	Profesní identita učitele 1. st. ZŠ II
KPE/SPPP (KPE/SPPK)	Souvislá pedagogická praxe

(2) Do zkoušky ústí též povinně volitelné předměty; povinnosti jejich plnění stanovuje platný studijní plán. SZZ ověřuje kompetence studenta, které získal či rozvinul studiem pedagogických a psychologických předmětů určených platným studijním plánem.

(3) Zkouška má ústní formu. Student se připravuje v místnosti, kde se zkouší. Čas určený na přípravu je minimálně 30 minut. Vlastní zkouška trvá 30–60 minut. Student je povinen předložit didaktické portfolio (v tištěné podobě), nad jehož náplní může být v průběhu SZZ diskutováno ve vztahu k vylosovaným tématům. Ke zkoušce si dále student přinese seznam prostudované literatury. Ke každé otázce je veden rozhovor, na základě kterého student prokáže nejen teoretické znalosti, ale také schopnost znalosti aplikovat, uvádět reálné příklady jako ilustraci. Zkouší členové komise, které určí předseda komise. Do rozhovoru se může zapojit kterýkoli další člen komise. Známkou navrhnou v neveřejné rozpravě po vyzkoušení všech studentů členové komise, kteří zkoušeli. Ostatní členové komise se mohou ke známce vyjádřit. Pokud nejsou stanoviska souhlasná, o známce hlasují na návrh předsedy všichni členové komise.

(4) Pro zkoušku z předmětu SZZ KPE/QZP1 **Pedagogika a psychologie** jsou vymezeny následující tematické okruhy:

1. Pedagogika a její základní kategorie. Psychologie, její obory a přínos pro praxi učitele 1. stupně.
2. Výchova a její pojetí, cíle, podmínky, prostředky, výsledky. Výchovné styly a jejich vliv na osobnost dítěte. Determinace osobnosti vrozené, získané, sebedeterminace. Utváření charakteru a postojů.
3. Směry pedagogického myšlení, které ovlivnily pojetí vzdělávání dětí mladšího školního věku, a jejich představitelé. Humanistická psychologie jako inspirace pro současné vzdělávání.
4. Vývoj školy od začátku 20. století do roku 1989 a souvislosti se současným pojetím vzdělávání žáků mladšího školního věku. Inteligence, paměť a pozornost jako psychické funkce podmiňující proces učení.
5. Proměny české školy po roce 1989. Psychologické zákonitosti učení, sociální učení, nové přístupy k učení, odpovědnost žáka za jeho vlastní učení, sebeřízení.
6. Alternativní a inovativní školy současnosti. Druhy inteligence, emoce, emoční inteligence.
7. Kurikulární dokumenty. Specifika procesu učení na 1. stupni ZŠ, vnitřní a vnější determinanty učení.
8. Obsah vyučování a vzdělání, transfer do vzdělávacích oblastí RVP pro ZŠ. Kognitivní a morální vývoj v mladším školním věku.
9. Výukové cíle a jejich taxonomie. Motivace.
10. Vyučovací metody a organizační formy výuky. Učební a kognitivní styly. Učební procesy. Podpora strategií jak se učit.
11. Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných na 1. stupni ZŠ. Podpůrná opatření ve vzdělávání. Diferenciace a individualizace. Formativní diagnostika, dynamická diagnostika. Feuersteinův přínos.
12. Učitel a jeho profese, role, kompetence učitele. Nároky na osobnost učitele. Profesionální nastavení učitele jako reflektivní praktika, Korthagenův cyklus.
13. Diagnostické kompetence učitele. Diagnostika školní třídy a individuálních vztahů. Temperament, aplikace vybrané teorie temperamentu na žáky 1. stupně.
14. Hodnocení procesů a výsledků učení. Responzivní výuka, důkazy o učení žáka – jak je získávat, moderace nad žákovskými pracemi. Souvislost s vývojem sebepojetí dítěte v mladším školním věku.
15. Sociální kompetence učitele – pedagogická interakce, komunikace a její druhy. Percepčně postoje orientace učitele. Chyby v sociální percepci.
16. Školní třída jako sociální skupina, klima třídy, atmosféra. Sociální skupina, její struktura a dynamika, role a pozice ve skupině. Podpora pozitivního klimatu školní třídy.
17. Smysl kázně a autority ve výchově, dětská práva. Druhy a zdroje autority. Nevhodné chování žáků.
18. Adaptace dítěte na ZŠ v souvislosti se vstupem do 1. třídy, možnosti podpory, rizika ztěžující adaptaci. Rozdíly mezi vývojem v předškolním a mladším školním věku, školní zralost, školní připravenost.

19. Specifika vývojových poruch učení a chování (SPUCH) u žáků mladšího školního věku. Zásady práce se žákem se SPUCH. Školní neúspěch a jeho zdroje. Spolupráce školy s dalšími institucemi a odborníky.
20. Spolupráce školy s rodinou, s partnery školy a školskými poradenskými zařízeními. Komunikace a spolupráce, očekávání rodičů vůči škole. Vliv rodiny a sociálního prostředí na osobnost dítěte. Vliv rodiny na sebepojetí a socializaci dítěte. Funkčnost rodinného prostředí.
21. Školní zátěž (žáci, zdroje, možnosti podpory, důsledky). Psychické a psychosomatické potíže, problémové chování, podvýkon, psychická odolnost a její posilování.

Seznam doporučené literatury:

- Auger, M. T., & Bouchard, Ch. (2005). *Učitel a problémový žák*. Portál.
- Badegruber, B. (1994). *Otevřené učení ve 28 krocích*. Portál.
- Barkley, R. A. (2016). *Managing ADHD In School*. PESI Publishing & Media.
- Belz, H., & Siegrist, M. (2001). *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení*. Portál.
- Bendl, S. (2011). *Školní kázeň v teorii a praxi*. Triton.
- Braun, R., Marková, D., & Nováčková, J. (2014). *Praktikum školní psychologie*. Portál.
- Cangelosi, J. (1994). *Strategie řízení třídy*. Portál.
- Čapková, D. (1987). *Myslitelsko-vychovatelský odkaz Jana Amose Komenského*. Academia.
- Dandová, E., Kropáčková, J., Nádvorníková, H., Pravc, D., & Příkazská, I. (2018). *Školní zralost a odklady školní docházky*. Raabe.
- Devito, J. A. (2008). *Základy mezilidské komunikace*. Grada.
- Drapela, V. (2011). *Přehled teorií osobnosti*. Portál.
- Felcmanová, A. et al. (2013). *Rodiče nečekaní spojenci. Jak rozvíjet partnerský dialog mezi školou a rodinou*. Člověk v tísni.
- Fenstermacher, G. D., & Soltin, J. F. (2008). *Vyučovací styly učitelů*. Portál.
- Fischer, R. (1997). *Učíme děti myslet a učit se*. Portál.
- Fletcher-Wood, H. (2021). *Responzivní výuka: Kognitivní vědy a formativní hodnocení v praxi*. Universum.
- Fontana, D. (2010). *Psychologie ve školní praxi*. Portál.
- Gavora, P. (2005). *Učitel a žáci v komunikaci*. Paido.
- Gillernová, I., & Krejčová, L. (Eds.). (2012). *Sociální dovednosti ve škole*. Grada.
- Hejlová, H. (2010). *Práva dítěte ve vzdělávání – výzva pro učitele*. PedF UK.
- Hejlová, H., Opravilová, E., Uhlířová, J., & Bravená, N. (2013). *Nahlížení do světa dětí*. PedF UK.
- Hejný, M., & Kuřina, F. (2001). *Dítě, škola a matematika: konstruktivistické přístupy k vyučování*. Portál.
- Helus, Z. (2001). *Humanizace školy – samozřejmost či rozporuplná výzva?* In *Rozvoj národní vzdělanosti a vzdělávání učitelů v evropském kontextu*. PF UK.
- Helus, Z. (2009). *Dítě v osobnostním pojetí*. Portál.
- Helus, Z. (2007). *Sociální psychologie pro pedagogy*. Grada.
- Hendrick, C., & Macpherson, R. (2019). *Co funguje ve třídě? Most mezi výzkumem a praxí*. Universum.
- Hermochová, S. (2005). *Skupinová dynamika ve školní třídě*. Aisis.
- Holeček, V. (2014). *Psychologie v učitelské praxi*. Grada, Pedagogika.

- Horák, J., & Kratochvíl, M. (2005). *Stručné dějiny vývoje školy a pedagogického myšlení*. FP TUL.
- Janošová, P., Kollerová, L., Zábrodská, K. et al. (2016). *Psychologie školní šikany*. Grada.
- Jedlička, R., Koťa, J., & Slavík, J. (2018). *Pedagogická psychologie pro učitele*. Grada.
- Ježková, V., Greger, D. et al. (2007). *Školní vzdělávání. Zahraniční trendy a inspirace*. Karolinum.
- Kalhous, Z., & Obst, O. (2009). *Školní didaktika*. Portál.
- Kasíková, H. (2001). *Kooperativní učení a vyučování*. Karolinum.
- Kolláriková, Z., Pupala, B. et al. (2010). *Předškolní a primární pedagogika*. Portál.
- Kasper, T., & Kasperová, D. (2008). *Dějiny pedagogiky*. Grada.
- Komenský, J. A. (1948). *Velká didaktika*. Novina.
- Komenský, J. A. (1951). *Didaktické spisy*. Dědictví Komenského.
- Kopřiva, P. (2008). *Respektovat a být respektován*. Spirála.
- Korthagen, F. et al. (2012). *Jak spojit praxi s teorií: Didaktika realistického vzdělávání učitelů*. Paido.
- Košťálová, H., Miková, Š., & Stang, J. (2008). *Školní hodnocení žáků a studentů*. Portál.
- Kotrba, T., & Lacina, L. (2007). *Praktické využití aktivizačních metod ve výuce*. Společnost pro odbornou literaturu.
- Kovalíková, S. (1995). *Integrovaná tematická výuka*. Spirála.
- Kratochvílová, J. (2011). *Systém hodnocení a sebehodnocení žáků: zkušenosti z České republiky i Evropských škol*. MSD.
- Kratochvílová, J. (2006). *Teorie a praxe projektové výuky*. Pedagogická fakulta MU.
- Krejčová, V., & Kargerová, J. (2011). *Začít spolu*. Portál.
- Křivohlavý, J., & Mareš, J. (1995). *Komunikace ve škole*. Masarykova univerzita.
- Kyriacou, Ch. (1996). *Klíčové dovednosti učitele*. Portál.
- Lašek, J. (2007). *Sociálně psychologické klima školních tříd a školy*. Gaudeamus.
- Lechta, V. et al. (2016). *Inkluzivní pedagogika*. Portál.
- Málková, G. (2009). *Zprostředkované učení: jak učit žáky myslet a učit se*. Portál.
- Maňák J., & Švec V. (2003). *Výukové metody*. Paido.
- Mareš, J. (1998). *Styly učení žáků a studentů*. Portál.
- Mareš, J. (2013). *Pedagogická psychologie*. Praha: Portál.
- Matoušek, O. (1993). *Rodina jako instituce a vztahová síť*. SLON.
- Mertin, V., & Krejčová, L. (Eds.). (2013). *Problémy s chováním ve škole – jak na ně: Individuální výchovný plán*. Wolters Kluwer Česká republika.
- Mertin, V., & Krejčová, L. (2016). *Metody a postupy poznávání žáka: pedagogická diagnostika*. Wolters Kluwer.
- Michalová, Z., & Pešatová, I. (2011). *Specifické poruchy učení a chování v inkluzivním prostředí základní školy*. Technická univerzita v Liberci.
- Miková, Š. (2018). Nejsou stejné: jak díky Teorii typů porozumět dětem i sami sobě. Mea Gnosis.
- Miková, Š., & Stang, J. (2015). *Typologie osobnosti u dětí: využití ve výchově a vzdělávání*. Portál.
- Pasch, M. et al. (2005). *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině*. Portál.
- Pavelková, I. (2002). *Motivace žáků k učení. Perspektivní orientace žáků a časový faktor v žákovské motivaci*. PedF UK.

- Pelcová, N., & Semrádová, I. (2014). *Fenomén výchovy a učitelská etika povolání*. Karolinum.
- Pelikán, J. (1995). *Výchova jako teoretický problém*. Amosium.
- Petty, G. (1996). *Moderní vyučování*. Portál.
- Poche Kargerová, J. (2018). *Spolupráce s rodinou a komunitou v programu Začít spolu*. Pasparta.
- Pol, M. et al. (2005). *Kultura školy*. Masarykova univerzita.
- Pravdová, B. (2014). *Já jako učitel: profesní sebepojetí studenta učitelství*. MUNI.
- Průcha, J. (2000). *Přehled pedagogiky*. Portál.
- Průcha, J. (2002). *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. Portál.
- Průcha, J. (2006). *Vzdělávání a školství ve světě: základy mezinárodní komparace vzdělávacích systémů*. Portál.
- Průcha, J., Walterová, E., & Mareš, J. (1995). *Pedagogický slovník*. Portál.
- Ptáček, R., & Ptáčková, H. (2018). *ADHD variabilita v dětství a dospělosti*. Karolinum.
- Rabušicová, M. et al. (2004). *Škola a (versus) rodina*. Masarykova univerzita.
- Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání 2021*. MŠMT. <http://www.nuv.cz/file/4982/>
- Rýdl, K. (1994). *Alternativní pedagogické hnutí v současné společnosti*. Marek Zeman.
- Skalková, J. (2007). *Obecná didaktika*. Grada.
- Slavík, J. (1999). *Hodnocení v současné škole: východiska a nové metody pro praxi*. Portál.
- Slowík, J. (2007). *Speciální pedagogika*. Grada.
- Spěváček, V. (1978). *Průkopníci českých pokusných škol*. SPN.
- Spilková, V. (2005). Proměny primárního vzdělávání v ČR. Portál.
- Spilková, V., Janík, T. et al. (2016). Vzdělávání a profesní rozvoj učitelů v teoretické a výzkumné reflexi. *Pedagogika*, 4/2016, 365–367.
- Stará, J. (2009). *Plánování výuky: úvod do plánování výuky: práce se vzdělávacími cíli: distanční text*. PedF UK.
- Starý, K., & Laufková, V. (2016). *Formativní hodnocení ve výuce*. Portál.
- Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+*. MŠMT. https://www.msmt.cz/uploads/Brozura_S2030_online_CZ.pdf
- Stuchlíková, I. (2007). *Základy psychologie emocí*. Portál.
- Šedová, K., Šalamounová, Z., Švaříček, R., Sedláček, M., Majcík, M., & Navrátilová, J. (2019). *Výuková komunikace*. Muni press.
- Škoda, J., & Doulík, P. (2011). *Psychodidaktika*. Grada.
- Švamberk Šauerová, M. (2018). *Techniky osobnostního rozvoje a duševní hygieny učitele*. Grada.
- Švec, V. (2005). *Pedagogické znalosti učitele: teorie a praxe*. ASPI.
- Tomková, A. et al. (2009). *Učíme v projektech*. Portál.
- Uhlířová, J. (2003). *Role hry v Komenského pedagogické koncepci*. PedF UK.
- Uhlířová, J. (2004). *Problémy československé školské reformy v meziválečném období. sv. 1 a 2*. PedF UK.
- Uhlířová, J. (2011). Vzdělávání učitelů pro primární školu (1. stupeň) po druhé světové válce v proměnách času (do r. 1989). *Pedagogika*, 61(4), 344–357.
- Uhlířová, J. (2013). *Hledání cesty profesionalizace učitelů primární školy v letech 1948–1989*. PedF UK.

Vacek, P. (2011). *Psychologie morálky a výchova charakteru žáků*. Gaudeamus.
Vališová, A., & Kasíková, H. (2007). *Pedagogika pro učitele*. Grada.
Vašutová, J. (2004). *Profese učitele v českém vzdělávacím kontextu*. Paido.
Vágnerová, M. (2012). *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Karolinum.
Vágnerová, M. (2014). *Současná psychopatologie pro pomáhající profese*. Portál.
Váňová, R. (1995). *Československé školství ve 30. letech*. PedF UK.
Vítečková, M. (2018). *Začínající učitel: jeho potřeby a uvádění do praxe*. Paido.
Walterová, E. (2006) *Srovnávací pedagogika: vývoj a proměny v globálním kontextu*. PedF UK.
Wiliam, D., & Leahy, S. (2016). *Zavádění formativního hodnocení: praktické techniky pro základní a střední školy*. EDULAB.
Zelinková, O. (2001). *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program*. Portál.
Zelinková, O. (2003). *Poruchy učení*. Portál.

Elektronické zdroje a časopisy:

www.cosiv.cz

www.csicr.cz

www.inkluzevpraxi.cz

www.inkluzivniskola.cz

www.katalogpo.upol.cz

www.msmt.cz

www.nadanedeti.cz

www.nuv.cz

www.odyssea.cz

www.rvp.cz

Československá psychologie (<http://csppsych.psu.cas.cz/>)

Komenský (<https://www.ped.muni.cz/komensky/>)

Orbis scholae (<https://karolinum.cz/casopis/orbis-scholae>)

Pedagogická orientace (<https://journals.muni.cz/pedor>)

Moderní vyučování (<https://www.modernivyucovani.cz/>)

Pedagogika (<https://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/>)

Speciální pedagogika (<https://pages.pedf.cuni.cz/specpeda/>)

Učitelské noviny

E-zdroje Akademické knihovny JU (<https://www.lib.jcu.cz/cz/katalog-2>)

ⁱ Zkratka předmětu v závorce se vztahuje ke kombinované formě studia.

ⁱⁱ V případě, že se jedná o předměty, které byly splněny od akademického roku 2021/2022, zkratka KPE byla nahrazena novou zkratkou katedry KPEP.